

Nr 35.

Av herr **Henriksson m. fl.**, om beredande av anställning såsom extra tjänstemän åt arvodesavlönade tjänstemän med heltidstjänstgöring.

Före tillkomsten av nu gällande avlöningsreglemente för statens tjänstemän voro löneförmånerna för de icke-ordinarie tjänstemännen lägre än de som gällde för ordinarie tjänstemän. Detta förhållande gav anledning till ett utbrett missnöje särskilt bland de grupper, som icke alls eller först efter mycket långvarig anställning kunde uppnå ordinarie anställning. 1945 års lönekommitté fann på grund härav anledning ägna frågan om de statliga anställningsformerna särskild uppmärksamhet. Därvid konstaterade kommittén, att skäl inte förelåg för att icke-ordinarie tjänstemän skulle avlönas lägre än motsvarande ordinarie, detta då valet av anställningsform ej sammanhängde med de åvilande arbetsuppgifternas värde, utan föranleddes av andra orsaker. I enlighet med av 1945 års lönekommitté framlagt förslag godkände också riksdagen avlöningsbestämmelser, vilka innehålla föreskrifter om att, oavsett anställningsform, samma lön skall utgå till alla tjänstemän inom en och samma lönegrad.

I sitt första betänkande (SOU 1946: 48) föreslog 1945 års lönekommitté, att för statens tjänstemän skulle finnas tre huvudanställningsformer: aspirantanställning, extra ordinarie anställning och ordinarie anställning. Kommittén förutsatte att härutöver skulle erfordras ytterligare anställningsformer, men ansåg nödvändigt att ytterligare utredning verkställdes innan slutligt ställningstagande togs härtill. Efter att ha verkställt sådan utredning upptog kommittén frågan på nytt till behandling i sitt andra betänkande (SOU 1947: 23) och konstaterade då att utöver de tre huvudanställningsformerna erfordrades ytterligare en: anställning såsom extra tjänsteman, beträffande vilken anställningsvillkoren borde regleras i avlöningsförfattningarna. Denna anställningsform ansåg kommittén borde utnyttjas i så stor utsträckning som möjligt, när någon av huvudanställningsformerna icke var lämplig att begagna. Kommittén underströk särskilt, att den tidigare i betydande utsträckning tillämpade formen med anställning mot arvode i största möjliga utsträckning borde undvikas och avvecklas för heltidsanställd personal.

Vad 1945 års lönekommitté föreslagit föranledde icke någon erinran från riksdagens sida, och i av Kungl. Maj:t utfärdade tillämpningsbestämmelser till avlöningsreglementet ha de av lönekommittén framförda synpunkterna återgivits för att de skola iakttagas av myndigheterna.

Genom de vidtagna åtgärderna har, i den mån verkstyrelserna haft att fatta beslut, anställning på arvode kunnat avvecklas. Annorlunda förhåller det sig emellertid i de fall då riksdagen i samband med beviljandet av anslag även fastställt arvodesbeloppen. I sådana fall erfordras nämligen riksdagens medverkan för att den i princip beslutade avvecklingen av arvodesformen skall kunna genomföras.

Vid den av 1945 års lönekommitté utförda utredningen konstaterades att arvodestjänster funnos av två olika slag. Denna form för beredandet av ersättning hade sålunda kommit till användning då fråga var om ersättning till ledamöter i styrelser eller nämnder, för fullgörandet av sakkunnigeuppdrag eller andra uppdrag för statens räkning, då fråga varit om tjänster, vilka icke utgjort befattningar i egentlig mening och för vilka arbetstiden icke motsvarat den för personalen normala. Arvodesformen hade emellertid också kommit till användning i en hel del fall då fråga varit om befattningar, vilka beträffande såväl arbetsuppgifter som arbetstidsförhållanden voro fullt jämförliga med övrig tjänstemannaanställd personal. Att arvodesformen i dessa senare fall kommit till användning var i en del fall beroende på att medel för lönekostnadernas bestridande disponerades från sakanslag, men fall förekommo också då arvodesformen kommit till användning oaktat att kostnaderna bestredos från avlöningsanslag.

Vad angår det först nämnda slaget av arvodesbefattningar, de vilka icke äro jämförliga med lönegradsplacerade tjänster, ha vi inhämtat, att Kungl. Maj:t kommer att vidtaga en översyn av grunderna för deras beräkning och att riksdagen därefter får frågan om reglering av dessa arvoden sig förelagd. En sådan översyn är i hög grad påkallad med hänsyn till att nu utgående arvoden fastställts vid olika tidpunkter för olika områden och förete stora olikheter även i sådana fall då uppdragen kunna anses fullt likvärdiga.

Vad angår det senare slaget av arvodesbefattningar, de vilka äro direkt jämförliga med lönegradsplacerade tjänstemannabefattningar, så har i allmänhet redan nu skett en översyn i de fall verkstyrelserna haft att fatta beslut. Att frågan i övriga fall icke tidigare har aktualiserats sammanhänger med att lönevillkoren för även de lönegradsplacerade tjänstemännen icke undergått någon förändring sedan löneregleringen 1947. I och med att det rörliga tillägget för de lönegradsplacerade tjänstemännen höjts från och med ingången av år 1951, ha emellertid de arvodesavlönade kommit i en synnerligen ofördelaktig ställning. De torde vara de enda löntagare, för vilka det icke vidtagits några åtgärder för att förbättra lönevillkoren från denna tidpunkt.

Då riksdagen i samband med 1947 års lönereglering lämnade utan erinran lönekommitténs förslag om avveckling av arvodesformen för avlöande av tjänstemän med heltidsanställning, synes det naturligt att så sker även i de fall arvodesbeloppen ha fastställts av riksdagen. Då det vidare i regel

tillkommer Kungl. Maj:t eller efter bemyndigande vederbörande verkstyrelse att i enlighet med de härför fastställda principerna bestämma lönegradsplaceringen för icke-ordinarie tjänstemän, förefaller det lämpligt att de åtgärder, som erfordras för en omvandling av arvodesbefattningar till befattningar såsom extra tjänstemän, överlåtas åt Kungl. Maj:t. Med hänsyn till att lönevillkoren för övriga tjänstemän justerats från och med ingången av år 1951 bör ett sådant bemyndigande även avse en retroaktiv tillämpning från och med den 1 januari 1951.

I anslutning till vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om åtgärder för en reglering av lönevillkoren för arvodesavlönade tjänstemän med heltidstjänstgöring, så att dessa, med retroaktiv tillämpning från den 1 januari 1951, beredas anställning såsom extra tjänstemän, med lön enligt statens löneplansförordning.

Stockholm den 15 januari 1951.

Sture Henriksson.

Folke Kyling.

Folke Nihlfors.
